

15 år efter udvidelsen af EU – økonomisk status

Af: Kristian Skriver, økonom

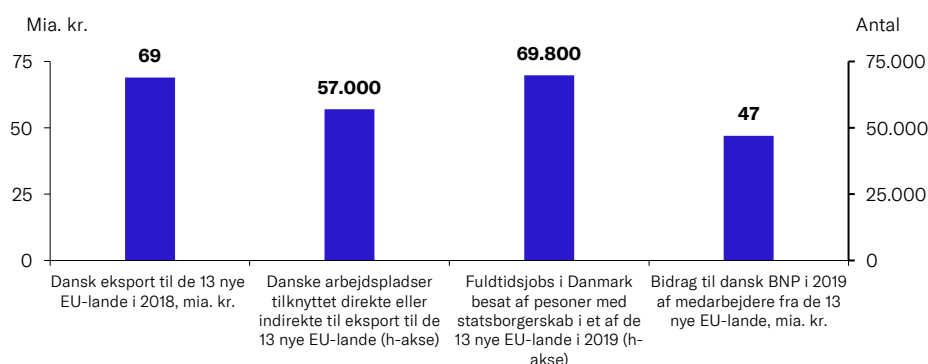
Resumé

Det er i år 15 år siden, at 10 central- og østeuropæiske lande trådte ind i EU. Det skete, da Polen, Tjekkiet, Slovakiet, Slovenien, Estland, Letland, Litauen, Ungarn, Malta og Cypern blev medlemmer i 2004. Siden er EU igen blevet udvidet i 2007, da Bulgarien og Rumænien blev medlemmer, og senest i 2013, da Kroatien blev medlem. De nye medlemslande har siden udvidelsen oplevet stor velstandsfremgang.

Dansk økonomi har stor gavn af at handle med de 13 nye EU-lande. Sidste år eksporterede danske virksomheder for 69 mia. kr. til de nye medlemmer. Det gjorde at 57.000 arbejdspladser i Danmark var direkte eller indirekte tilknyttet eksport til de 13 lande.

Udvidelsen af EU har givet danske virksomheder bedre muligheder for at tiltrække kvalificeret arbejdskraft til Danmark. I år vil knap 70.000 fuldtidsjobs i Danmark være besat af personer med statsborgerskab fra et af de 13 nye EU-lande. Det har styrket den danske konkurrenceevne, og samtidig bidraget til dansk økonomi. Hver medarbejder fra de nye EU-lande øger i gennemsnit Danmarks BNP med 670.000 kr. om året. Det svarer til, at udenlandske medarbejdere fra de nye EU-lande i alt øger dansk BNP med knap 47 mia. kr. i 2019. Det er et væsentligt aftryk på dansk økonomi.

Figur 1: Eksport til og arbejdskraft fra de 13 nye EU-lande gavner dansk økonomi

Kilde: Dansk Erhverv.

Anm: Opsummeringstabel. Metode til beregning af tallene i figuren fremgår af de følgende sider.

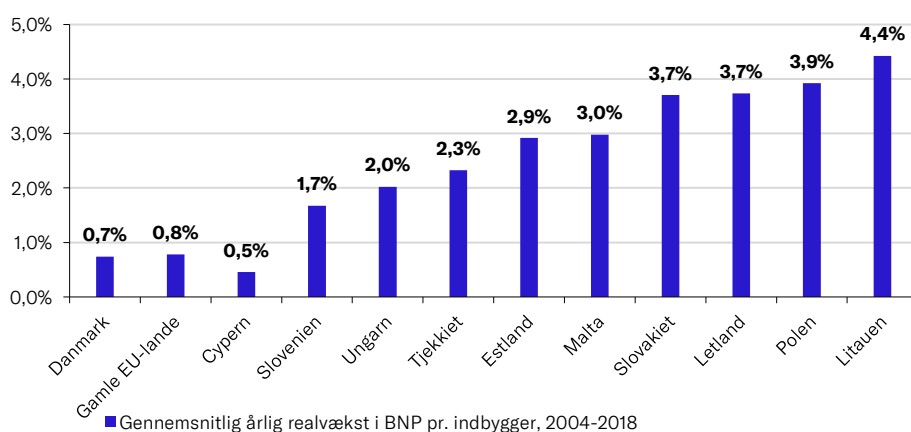
Flot vækst i de nye medlemslande gavner dansk økonomi

For 15 år siden trådte 10 nye lande ind i EU. Siden er EU yderligere blevet udvidet mod øst, da først Bulgarien og Rumænien blev medlemmer i 2007, og senest i 2013, da Kroatien blev medlem af EU.

Siden udvidelsen har de nye medlemslande oplevet stor velstandsfremgang. I 9 ud af 10 af de lande, som blev medlemmer af EU i 2004, har væksten pr. indbygger været mere end dobbelt så høj som gennemsnittet blandt de gamle EU-lande.

Eksempelvis er BNP pr. indbygger i Polen i gennemsnit vokset med knap 4 pct. om året siden 2004, mens BNP pr. indbygger i Tjekkiet i gennemsnit er vokset med 2,3 pct. om året. Til sammenligning har de gamle EU-lande i gennemsnit oplevet en årlig vækst i BNP pr. indbygger på 0,8 pct. De høje vækstrater skal dog ses i lyset af, at de nye EU-lande havde et lavere udgangspunkt, da de trådte ind i EU. Det giver et bedre grundlag for at have høj velstandsfremgang.

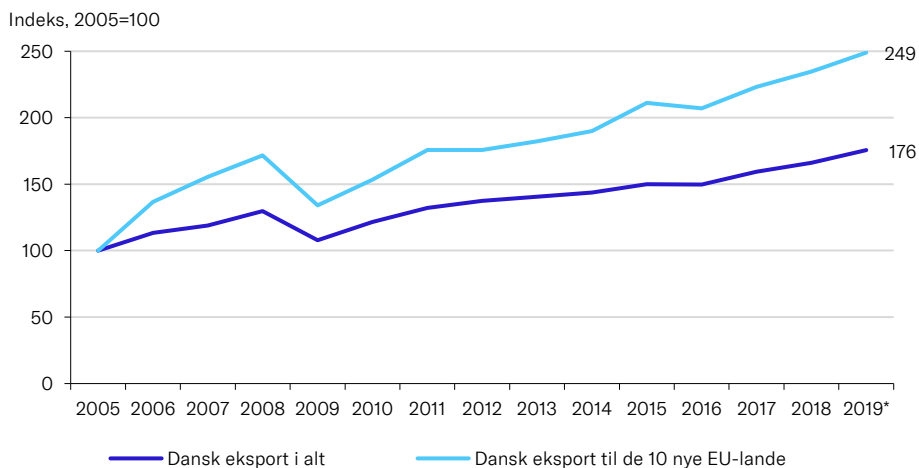
Figur 2: **Høj vækst i de nye EU-lande – 9 ud af 10 har dobbelt så høj vækst pr. indbygger som gennemsnittet blandt gamle EU-lande**

Kilde: Dansk Erhverv på baggrund af Eurostat.

Udvidelsen og den flotte vækst blandt de nye EU-lande har også gavnet danske virksomheder, som afsætter varer og tjenester til de nye EU-lande. Den danske eksport til de 10 lande, der trådte ind i EU i 2004, er steget med knap 150 pct. siden 2005. Det er mere end danske eksport samlet set, der er steget med 76 pct. siden 2005.

Figur 3: **Dansk eksport til de 10 nye EU-lande er steget med 149 pct. siden 2005**

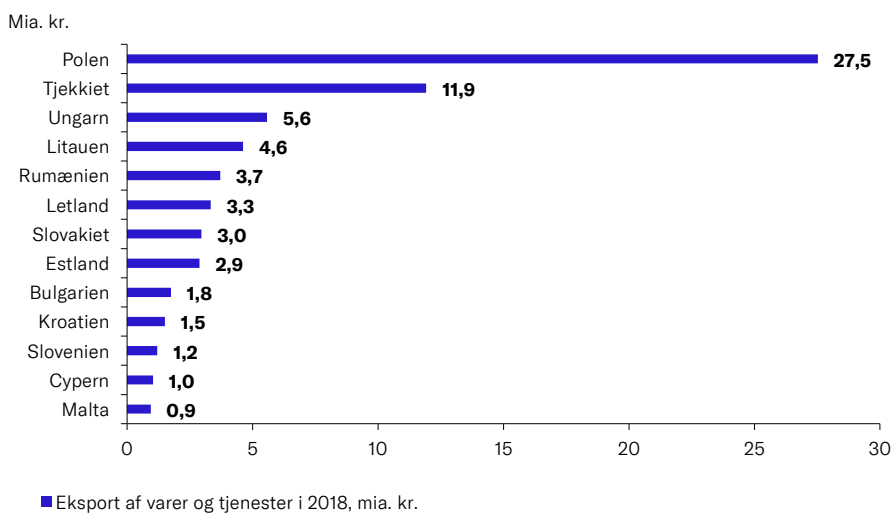
Kilde: Dansk Erhverv på baggrund af Danmarks Statistik, BB3, BB1, UHTH og BEC2M.

Anm: Tallene for 2019 er endnu ikke tilgængelige, men er fremskrevet fra 2018 på baggrund af væksten i eksporten indtil nu i 2019. Der tages udelukkende udgangspunkt i de 10 lande, der trådte ind i EU i 2004. Tallene er opgivet i løbende priser.

Dansk eksport til de 13 nye EU-lande var sidste år 69 mia. kr. – det svarer til ca. 5,5 pct. af dansk eksport. Det er i størrelsesordenen lige så meget som danske virksomheder eksporterer til vores naboland, Norge. Det illustrerer på glimrende vis, hvor vigtige eksportmarkeder de nye EU-lande er blevet for danske virksomheder og dansk økonomi.

Det klart største eksportmarked blandt de 13 nye EU-lande er Polen, hvortil vi sidste år eksporterede varer og tjenester for 27,5 mia. kr. Det næststørste danske eksportmarked blandt de nye EU-lande er Tjekkiet, som sidste år aftog varer og tjenester for knap 12 mia. kr. fra Danmark.

Figur 4: **Polen er største eksportmarked blandt de nye 13 nye EU-lande**

Kilde: Danmarks Statistik, BB3.

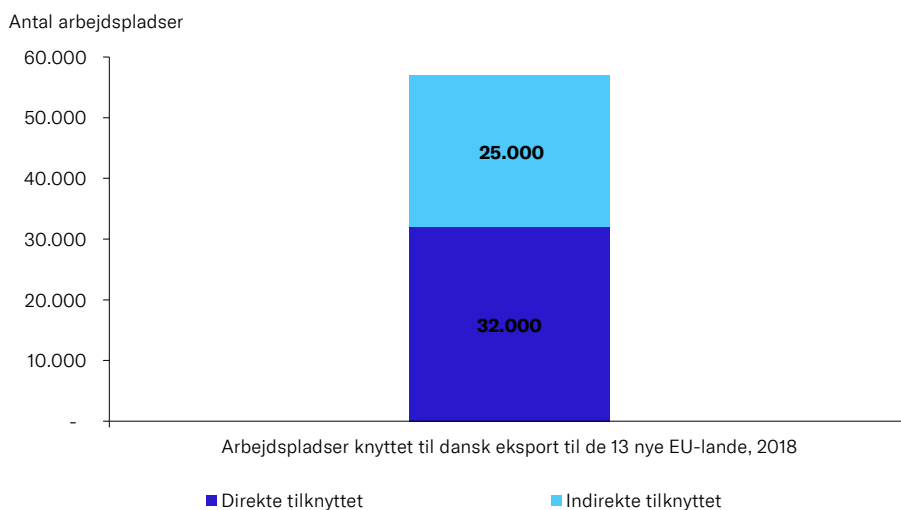
Med en eksport på 69 mia. kr. til de 13 nye EU-lande er mange danske virksomheder og arbejdspladser knyttet til eksporten til de nye EU-lande.

I Danmark knytter 32.000 arbejdspladser sig direkte til eksporten til de 13 nye medlemmer af EU. Det kan fx være en medarbejder ved en af de danske føde- eller drikkevareproducenter, som eksporterer til Polen.

Derudover knytter 25.000 danske arbejdspladser i Danmark sig indirekte til eksport til de 13 nye medlemmer af EU. Det kan fx være en medarbejder hos en virksomhed, der er underleverandør til en føde- og drikkevareproducent, som eksporterer til Polen.

Det betyder, at 57.000 danske arbejdspladser i Danmark er direkte eller indirekte knyttet til eksport til de 13 nye medlemmer af EU. Der er med andre ord mange danske arbejdspladser, som i hverdagen direkte eller indirekte er afhængige af at kunne eksportere til de nye medlemslande i EU.

Figur 5: **57.000 arbejdspladser i Danmark er direkte eller indirekte knyttet til eksport til de 13 nye medlemmer af EU**

Kilde: Dansk Erhverv på baggrund Dansk Erhvervs Input-Output-model, Timmer m.fl. (2015) og Danmarks Statistik.

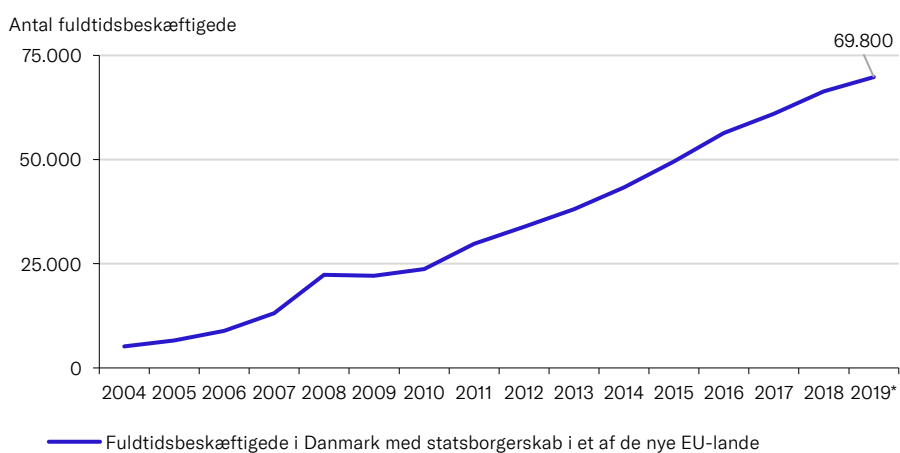
Anm: Dansk Erhvervs Input-Output-model er udarbejdet efter de normale principper for input-output-modeller. En mere detaljeret beskrivelse af metoden findes i appendiks til sidst i analysen.

Arbejdskraft fra de 13 nye EU-lande øger dansk BNP med 47 mia. kr.

Udvidelsen af EU med de nye central- og østeuropæiske lande har givet danske virksomheder bedre muligheder for at tiltrække kvalificeret arbejdskraft til Danmark.

Det benytter danske virksomheder sig af i stor stil. I år er der udsigt til at knap 70.000 fuldtidsbeskæftigede fra de 13 nye EU-lande vil have jobs i Danmark. Det er mere end 10 gange så mange som i 2004. Det er særligt statsborgere fra Polen og Rumænien, der i dag har fundet vej til det danske arbejdsmarked.

Figur 6: **Udsigt til knap 70.000 fuldtidsjobs besat af personer fra de 13 nye EU-lande i år**

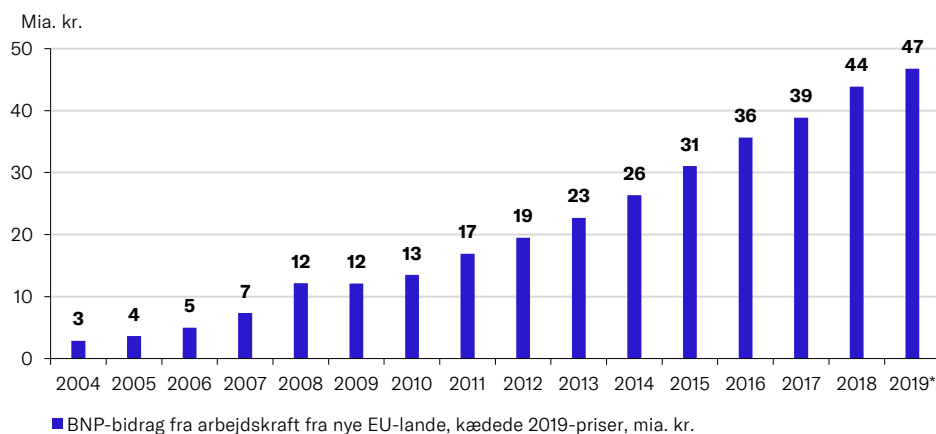

Kilde: Dansk Erhverv på baggrund af Jobindsats og *'Det danske arbejdsmarked og EU-udvidelsen mod øst'*, Rockwool Fonden.

Anm.: Antallet af fuldtidsbeskæftigede dækker over Polen, Tjekkiet, Slovakiet, Slovenien, Estland, Letland, Litauen, Ungarn, Malta og Cypern, der blev medlemmer af EU i 2004. Rumænien og Bulgarien er med fra 2007, hvor de indtræder i EU, mens Kroatien er med siden 2013, hvor de blevet medlemmer af EU. Tallene fra 2008 og frem er baseret på Jobindsats. Jobindsats har dog ikke tal fra før 2008, der i stedet baseres på *'Det danske arbejdsmarked og EU-udvidelsen mod øst'*, Rockwool Fonden. Disse tal er dog antal beskæftigede personer fremfor fuldtidsbeskæftigede. Tallene fra før 2008 er derfor opregnet til fuldtidspersoner på baggrund af Jobindsats.

De mange medarbejdere fra de nye EU-lande i Central- og Østeuropa har været en væsentlig bidragsyder til at holde hånden under det danske opsving. Samtidig bidrager medarbejderne til dansk velstand. Hver medarbejder fra de nye EU-lande øger i gennemsnit Danmarks BNP med 670.000 kr. om året. Det svarer til, at udenlandske medarbejdere fra de nye EU-lande i alt øger dansk BNP med knap 47 mia. kr. i 2019. Det er et væsentligt aftryk på dansk økonomi.

Figur 7: **Medarbejdere fra de nye EU-lande øger dansk BNP med 47 mia. kr.**

Kilde: Dansk Erhverv på baggrund af Jobindsats, 'Det danske arbejdsmarked og EU-udvidelsen mod øst', Rockwool Fonden, Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 18 af 11. oktober 2017 og Danmarks Statistik.

Anm: Fremgangsmåde for beregning af antal fuldtidsbeskæftigede medarbejdere fra nye EU-lande svarer til figur 6. BNP-bidrag baseres på Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 18 af 11. oktober 2017 og Danmarks Statistik.

Samtidig er indvandrere fra de nye EU-medlemslande omtrent neutrale for de offentlige finanser, jf. *Indvandreres nettobidrag til de offentlige finanser i 2015*, Finansministeriet. I 2014 bidrog indvandrere fra de nye EU-lande svagt positivt til de offentlige finanser, mens bidraget var svagt negativt i 2015. For 2016 har Finansministeriet ikke opgjort bidraget til de offentlige finanser samlet for de nye EU-lande.

Danskerne er ikke afklarede om gevinsterne ved udvidelsen af EU

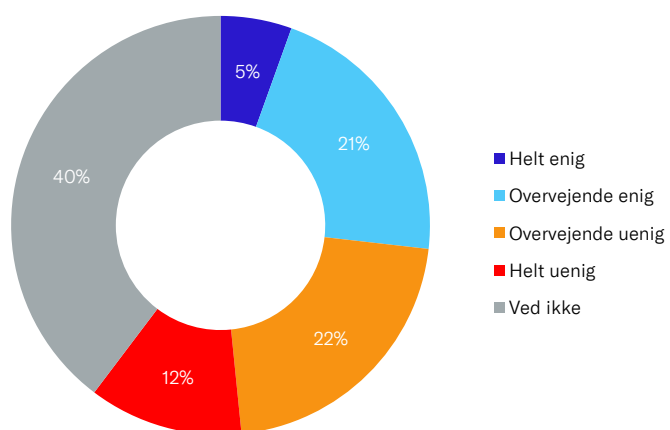
Det er til stor gavn for dansk økonomi, at vi handler med og tager imod arbejdskraft fra de 13 nye lande i EU. Men danskerne er mere uafklarede om, hvorvidt det har været en økonomisk fordel at optage de nye lande i EU. Det viser en befolkningsundersøgelse, som Norstat har gennemført for Dansk Erhverv i oktober 2019.

Undersøgelsen viser, at 40 pct. af danskerne ikke ved, hvorvidt det har været en økonomisk fordel for Danmark, at EU blev udvidet for 15 år siden. Samtidig er 34 pct. af danskerne overvejende eller helt uenige i, at det har været en økonomisk fordel for Danmark.

Det er dermed kun 26 pct. af danskerne, som enten er helt eller overvejende enige i, at det har været en økonomisk fordel for Danmark, at EU for 15 år siden blev udvidet med 10 lande. Det er bemærkelsesværdigt set i lyset af, at der i dag er 57.000 arbejdspladser i Danmark, som er direkte eller indirekte knyttet til eksporten til de 13 nye EU-lande og af, at knap 70.000 fuldtidsjobs besat af personer, der har statsborgerskab i et af de 13 nye EU-lande.

Figur 8: **Danskerne er uafklarede om hvorvidt udvidelsen har været en økonomisk fordel for Danmark**

Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Det har overordnet set været en økonomisk fordel for Danmark, at disse lande* blev medlem af EU?

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, oktober 2019.

Anm: n=1.008. **Disse lande* dækker over de 10 nye medlemslande, og respondenterne er blevet præsenteret for de 10 lande som indledning til spørgsmålet.

Appendiks: Sådan har vi kvantificeret antallet af arbejdspladser, der er knyttet til eksport til de nye medlemmer af EU

For at kvantificere hvor mange danske arbejdspladser, der er knyttet til eksport til de 13 nye medlemmer af EU, er Dansk Erhvervs input-output-model for dansk økonomi benyttet. Input-output-modellen tager udgangspunkt i de almindelige principper for input-output-modeller.

Dansk Erhvervs input-output-model kortlægger i detaljeret omfang de økonomiske strømme mellem brancherne i den danske økonomi. Det kan benyttes til at omsætte hvordan de direkte effekter af, at enkelte branchers eksport til de 13 nye medlemmer af EU spredt sig rundt til andre brancher i den danske økonomi, og dermed indirekte giver anledning til omsætning og jobs i andre brancher.

Når man anvender resultater fra en input-output-model, skal man være meget varsom. En input-output-model som Dansk Erhvervs er ikke en generel ligevægtsmodel, der tager hensyn til eventuelle kapacitetsbegrænsninger i økonomien. Man kan ud fra resultaterne ikke tolke, hvad der ville ske, hvis de 13 lande ikke blev medlem af EU. I så fald vil en række ligevægtsmekanismer komme i spil, og dem tager analysen ikke højde for.

Der medtages desuden ikke de såkaldte inducerede effekter, der belyser beskæftigelseseffekter af privat forbrug, eller investeringseffekterne, der belyser beskæftigelseseffekter af investeringer.

Dansk Erhvervs Input-output-model, der benyttes i denne analyse, er baseret på tal for 2018 samt 69-grupperingen af brancherne fra Danmarks Statistik.

World Input-Output-Database (Timmer m.fl. (2015)) er benyttet til at fordele dansk eksport til hvert af de enkelte 13 lande på brancher. Disse tal er fremskrevet til 2018 på baggrund af Danmarks Statistiks Betalingsbalancestatistik, BB3.

Om dette notat

Arbejdet med analysenotatet er afsluttet den 13. december 2019.

Om Dansk Erhvervs analysenotater

Dansk Erhverv udarbejder løbende analyser, som samles i analysenotater. Ambitionen er at udgøre et kvalificeret og anvendeligt beslutningsgrundlag i forhold til væsentlige, aktuelle udfordringer på alle områder, som har betydning for dansk erhvervsliv og den samfundsøkonomiske udvikling. Det er tilladt at citere fra Dansk Erhvervs analysenotater med tydelig henvisning til Dansk Erhverv.

Kontakt

Henvendelser angående analysen kan ske til økonom Kristian Skriver på tlf. 2819 8154 eller mail kso@danskerhverv.dk.